

Hanna Sikacz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny,
Katedra Pracy i Kapitału
hanna.sikacz@ue.wroc.pl

WSKAŹNIKI EKONOMICZNE W RAPORTACH ZINTEGROWANYCH WYBRANYCH GRUP KAPITAŁOWYCH – WYNIKI BADAŃ

Streszczenie: Celem opracowania jest ocena jakości głównych raportów zintegrowanych publikowanych przez grupy kapitałowe w Polsce. Uwagę skupiono na grupie wskaźników ekonomicznych, wyodrębnionych zgodnie z wytycznymi GRI. W toku określonej selekcji do badań (szczegółowej analizy treści raportów pozwalającej wyciągnąć uogólniające wnioski) wybrano kilka raportów zintegrowanych podmiotów pretendujących do miana społecznie odpowiedzialnych. Wyniki przeprowadzonych badań przy użyciu metody indukcji nie są optymistyczne. Opracowanie raportów opierających się na wytycznych GRI nie zapewnia porównywalności informacji. Jakość raportów, uwzględniając szczegółowe dane, nie jest też satysfakcjonująca.

Jeśli raport zintegrowany ma być podstawą do komunikacji z interesariuszami, to standardy raportowania powinny być obowiązujące i ściślej określone, co umożliwiłoby ujednoczenie informacji w celu lepszej czytelności i porównywalności danych, a weryfikacja raportów zintegrowanych powinna być pełna (nie tylko w ograniczonym zakresie), tak by móc ocenić rzetelność i jasność sytuacji nie tylko finansowej podmiotu oraz zgodność w formie i treści z obowiązującymi podmiot raportujący przepisami prawa.

Słowa kluczowe: raport zintegrowany, CSR, wytyczne GRI, wskaźniki ekonomiczne, grupa kapitałowa.

Klasyfikacja JEL: G32, M14, M41, M42, Q01, Q56.

ECONOMIC INDICATORS IN INTEGRATED REPORTS OF SELECTED CAPITAL GROUPS – FINDINGS OF THE RESEARCH

Abstract: The aim of the study is to assess the quality of the leading integrated reports published by capital groups in Poland. The main point focused on a set of economic indicators which are extracted according to the GRI guidelines. Also, in the follow up of a specific selection (detailed analyses of the content of integrated reports allow to choose some general conclusions) for the mainstream studies several integrated reports of entities aspiring as socially responsible were chosen. The results of studies using induction methods are not optimistic. The reports being prepared on the basis of the GRI guidelines do not ensure the comparability of information. Also looking at the specific details of integrated reports the quality of them is not satisfactory.

If an integrated report is to be fundamental to communicate with stakeholders, the reporting standards should be mandatory and strictly defined, giving the ability to standardize information in order to improve readability and comparability of the data. Also the verification of an integrated report should be full (not only to a limited extent), so that it is possible to assess the reliability and clarity of the situation of the capital group, both in terms of financial but also the context of rights and obligations applicable to the group.

Keywords: integrated report, CSR, The GRI Sustainability Reporting Guidelines, economic indicators, capital group.

Wstęp

Jednym ze źródeł informacji o realizacji przez przedsiębiorstwa idei rozwoju zrównoważonego definiowanego jako rozwój społeczno-ekonomiczny współczesnych społeczeństw, polegający na zaspokajaniu ich potrzeb w taki sposób, aby nie zmniejszać możliwości zaspokajania potrzeb przyszłym pokoleniom (United Nations, 1987, s. 54), są raporty zintegrowane. Problematyka raportowania zintegrowanego¹ jest ostatnio obszarem zainteresowań m.in. naukowców, menedżerów, specjalistów, organizacji czy firm audytorskich na całym świecie (Demartini i Trucco, 2017, s. 16). Przyjmując w uproszczeniu, istotą raportowania zintegrowanego jest prezentowanie interesariuszom informacji finansowych i niefinansowych w jednym sprawozdaniu. Niezwykle jednak ważne, z punktu widzenia odbiorców tych raportów zainteresowanych prezentacją całościową efektów gospodarowania podmiotu, jest powiązanie między informacjami finansowymi i niefinansowymi. Problem integracji informacji

---

¹ W literaturze anglojęzycznej używa się skrótu IR – *integrated reporting*.

finansowych z informacjami niefinansowymi jest związany przede wszystkim z wydzielaniem tych informacji jako dwóch odrębnych części. Wyzwaniem stojącym przed podmiotami publikującymi takie raporty, chcącymi osiągnąć zamierzony cel związany m.in. z rozwijaniem dialogu z interesariuszami na temat tworzenia wartości przez dany podmiot, nie powinno więc być samo tylko opublikowanie takiego raportu, ale zadbanie o jakość zaprezentowanych w nim danych, mając na uwagę spójne ujęcie informacji finansowych oraz niefinansowych z zakresu środowiska naturalnego, zatrudnienia oraz innych obszarów społeczno-środowiskowego oddziaływania jednostki gospodarczej. Na świecie i w Polsce raportowanie zintegrowane nie podlega powszechnie obowiązującemu standardowi, jednak takie raporty są najczęściej sporządzane według wytycznych Global Reporting Initiative (GRI).

Celem opracowania jest ocena jakości głównych raportów zintegrowanych publikowanych przez grupy kapitałowe w Polsce. Powszechnie przyjmuje się, że realizacja działań w zakresie CSR i raportowanie o nich jest bardziej zaawansowane w dużych przedsiębiorstwach, w tym w grupach kapitałowych. W podjętym badaniu został zweryfikowany ten pogląd. Uwagę skupiono na wybranej grupie wskaźników, wskaźnikach ekonomicznych, wyodrębnionych zgodnie z wytycznymi GRI. Wybór tej grupy wskaźników był związany przede wszystkim z tym, że jest to pierwsza grupa wskaźników szczegółowych, a wymagana objętość publikacji nie pozwoliła na objęcie analizą wszystkich grup wskaźników na takim poziomie szczegółowości, jaki założono w badaniu². Oceny jakości raportów dokonano, biorąc pod uwagę liczbę ujawnień w wybranym obszarze oraz pojemność informacyjną wskaźników w nim wyodrębnionych. Dzięki analizie raportów wyciągnięto wnioski na temat stanu raportów zintegrowanych w Polsce, a wnioski te mogą stać się głosem w dyskusji na temat ewolucji i kierunków zmian w raportowaniu zintegrowanym.

1. Wytyczne dotyczące raportowania kwestii rozwoju zrównoważonego według GRI

Wytyczne GRI³, norma ISO 26000 i Zasady Global Compact to jedne z najważniejszych na świecie wytycznych, norm i standardów dobrowolnego rapor-

---

² Pozostałe wyniki badań związanych z analizą raportów informacji niefinansowych opublikowane są przez H. Sikacz (2017a, 2017b, 2017c) oraz H. Sikacz i P. Wołczka (2017a, 2017b).

³ Wytyczne do raportowania kwestii rozwoju zrównoważonego według GRI, ang. The GRI Sustainability Reporting Guidelines.

towania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Na świecie i w Polsce raportowanie z zakresu CSR (Corporate Social Responsibility, Corporate Sustainability and Responsibility lub Corporate Stakeholder Responsibility) i rozwoju zrównoważonego nie zostało jednak dotychczas uregulowane powszechnie obowiązującym standardem. Raporty zintegrowane sporządzane są jednak najczęściej według wytycznych GRI (Szczepankiewicz, 2014b, s. 275). Wytyczne GRI są bowiem najbardziej kompleksowymi zaleceniami omawiającymi raportowanie informacji ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Do istotnych zalet tych wytycznych można zaliczyć: przedstawienie podstawowych zasad raportowania, opracowanie zestawu wskaźników, które powinny być raportowane, oraz przystosowanie do specyfiki przedsiębiorstw w różnych sektorach gospodarki (elastyczność oraz możliwość zastosowania przez różne organizacje, niezależnie od ich wielkości, lokalizacji czy też branży, w której działają) (Różańska, 2015, s. 168, s. 176). W Polsce, być może z uwagi na wymienione zalety oraz na to, że raportowanie kwestii CSR nie zostało dotychczas uregulowane krajowym standardem, przedsiębiorstwa sporządzają zintegrowane raporty najczęściej na podstawie wytycznych GRI (Szczepankiewicz, 2014a, s. 142). Obecnie istnieje ponad 24 000 raportów odnoszących się do wytycznych GRI oraz ponad 180 standardów raportowania w 45 krajach. Z analiz wynika, że 90% największych 250 firm na świecie raportuje dane niefinansowe i 82% z nich raportuje według GRI (CSRinfo 2016).

GRI została założona w Bostonie (Stany Zjednoczone) i wywodzi się z organizacji non profit, the Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) oraz the Tellus Institute. The United Nations Environment Programme (UNEP) był również zaangażowany w tworzenie GRI. W 2000 roku GRI uruchomiła pierwszą wersję wytycznych, co stanowi pierwsze globalne ramy kompleksowego raportowania rozwoju zrównoważonego. W 2002 roku GRI przeniosła się do Amsterdamu (Holandia). W tym też roku druga generacja wytycznych, G2, została zaprezentowana na Światowym Szczycie ONZ w sprawie Rozwoju Zrównoważonego w Johannesburgu. Trzecią generacją wytycznych, G3, ogłoszono w 2006 roku i uaktualniono w 2011 roku. Wytyczne GRI G4 opublikowano dwa lata później, w 2013 roku (www.globalreporting.org).

W listopadzie 2015 roku powołany przez GRI Zarząd ds. globalnych standardów w dziedzinie rozwoju zrównoważonego (Global Sustainability Standards Board, GSSB), będący niezależną instytucją opracowującą standardy, zaakceptował plan zmian mający na celu przejście od dotychczasowych Wytycznych GRI G4 (GRI G4 Guidelines) do nowych standardów raportowania o rozwoju zrównoważonym GRI (GRI Standards). W celu promowania udoskonaleń związanych z rozwojem zrównoważonym zdecydowano

o zaktualizowaniu Wytycznych GRI G4, czego wynikiem jest nowy dokument pod nazwą Standardy GRI. Nowy format Standardów GRI pozwoli na wprowadzanie dalszych zmian wynikających z dynamicznego rozwoju w dziedzinie raportowania o rozwoju zrównoważonym. Nowy, modularny zestaw Standardów umożliwi GRI aktualizację indywidualnych standardów w miarę potrzeby z poszczególnych dziedzin. Nowa struktura pozwoli również na wprowadzenie wyraźnego rozróżnienia pomiędzy wymaganiami, rekomendacjami oraz wskazówkami, co pozwoli na łatwiejsze wdrożenie Standardów (<http://ungc.org.pl>).

Obecne wytyczne GRI dotyczące sporządzania raportów rozwoju zrównoważonego obejmują Zasady raportowania i wskaźniki oraz Podręcznik stosowania wytycznych⁴. Wytyczne zawierają także odniesienia do dokumentów międzynarodowych, przydatne dla wszystkich osób zainteresowanych uzyskaniem informacji na temat podejścia do zarządzania oraz wyników⁵ i wpływu⁶ organizacji na środowisko, społeczeństwo i gospodarkę. Wytyczne mogą być pomocne podczas przygotowywania wszelkiego rodzaju dokumentów, w których jest wymagane ujawnienie takich informacji (*Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady*, 2016).

Głównym zadaniem GRI jest wyrażanie, pomiar i przygotowywanie sprawozdań dotyczących kwestii ekonomicznych, społecznych oraz środowiskowych (Borowiec, 2013, s. 56, za: Rybak, 2004). Raport przygotowany zgodnie z wytycznymi GRI ma zawierać ogólną prezentację firmy, jej wizję i strategię oraz przedstawienie polityki społecznej odpowiedzialności. Powinny zostać w nim zawarte programy, wskaźniki oraz procedury dotyczące polityki ekonomicznej, środowiskowej i społecznej (Borowiec, 2013, s. 57).

---

⁴ Zasady raportowania i wskaźniki opisują zasady raportowania, wskaźniki oraz kryteria, które powinny być stosowane przez organizację podczas przygotowywania raportu rozwoju zrównoważonego zgodnie z wytycznymi. Uzupełnieniem tej części jest wyjaśnienie kluczowych terminów. Podręcznik stosowania wytycznych zawiera wyjaśnienia dotyczące stosowania zasad raportowania, przygotowywania informacji, które zostaną ujawnione oraz interpretacji wytycznych. W tej części znajduje się także spis źródeł, słowniczek oraz dodatkowe uwagi ogólne dotyczące raportowania.

⁵ Ekonomiczny wymiar rozwoju zrównoważonego dotyczy wpływu organizacji na sytuację ekonomiczną jej interesariuszy oraz na systemy gospodarcze na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym. Wymiar ten nie skupia się na sytuacji finansowej organizacji.

⁶ Jeśli nie wskazano inaczej, termin „oddziaływanie/wpływ” odnosi się do znaczącego oddziaływania na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo, które może być: pozytywne, negatywne, rzeczywiste, potencjalne, bezpośrednie, pośrednie, krótkoterminowe, długoterminowe, zamierzone i niezamierzone.

Mimo że w wytycznych GRI zawarte są wskaźniki profilowe oraz szczegółowe odnoszące się do trzech obszarów, to jednak można mówić o pewnej dowolności w prezentowaniu przez przedsiębiorstwa informacji finansowych i niefinansowych. Nie ma także zgodności odnośnie do tego, czy sprawozdanie finansowe oraz inne informacje finansowe powinny stanowić rdzeń raportu zintegrowanego, czy tylko jeden z jego wielu równorzędnych elementów (Garstecki, 2015b, s. 505–506).

Badania związane z analizą raportów zintegrowanych opracowanych według wytycznych GRI wskazują, że mimo że były one sporządzane na podstawie tych samych wytycznych, to prezentacja informacji finansowych i niefinansowych znacznie się różni (Szczepankiewicz, 2014b, s. 277). Inne z badań uprawniają do stwierdzenia, że zasadne jest prowadzenie badań naukowych ukierunkowanych między innymi na ujednoczenie raportów zintegrowanych, przede wszystkim w części finansowej. Dodatkowe informacje, takie jak wskaźniki finansowe i inne informacje finansowe i rynkowe, mogą także stanowić pożądane przez interesariuszy uzupełnienie raportu zintegrowanego (Garstecki, 2015a, s. 140–141).

2. Wskaźniki ekonomiczne zgodne z wytycznymi GRI

Zgodnie z wytycznymi GRI dotyczącymi raportowania większości wskaźników (34 z 54 wskaźników) tzw. profilowych wymaga się od każdej organizacji, chyba że na podstawie zasad (w szczególności zasady istotności) organizacja uzna, że wykaże inne wskaźniki. Wskaźniki dodatkowe, tzw. szczegółowe, dotyczą natomiast zagadnień, które mogą być istotne tylko dla niektórych organizacji ze względu na specyfikę działalności. Są to wskaźniki zidentyfikowane jako ważne, m.in. zgodnie z zasadą istotności. Wskaźników szczegółowych jest 91 i są podzielone na trzy kategorie:

- ekonomiczną (symbole wskaźników od G4-EC1 do G4-EC9),
- środowiskową (symbole wskaźników od G4-EN1 do G4-EN34),
- społeczną.

W ostatniej z kategorii wskaźników szczegółowych są wyodrębnione następujące podkategorie:

- praktyki zatrudniania i godnej pracy (symbole wskaźników od G4-LA1 do G4-LA16),
- prawa człowieka (symbole wskaźników od G4-HR1 do G4-HR12),
- społeczeństwo (symbole wskaźników od G4-SO1 do G4-SO11),
- odpowiedzialność za produkt (symbole wskaźników od G4-PR1 do G4-PR9).

Biorąc pod uwagę ekonomiczny wymiar rozwoju zrównoważonego, dotyczy on oddziaływania organizacji na warunki ekonomiczne jej interesariuszy oraz na systemy ekonomiczne na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym. Kategoria ekonomiczna wskaźników szczegółowych, która jest obiektem zainteresowania w niniejszym opracowaniu, ilustruje przepływ kapitału pomiędzy poszczególnymi interesariuszami oraz główny wpływ ekonomiczny organizacji na społeczeństwo (*Wytyczne dotyczące raportowania G4. Podręcznik*, 2016).

W tabeli 1 są zaprezentowane wskaźniki szczegółowe z kategorii ekonomicznej. Opisy poszczególnych wskaźników zawarte są w *Wytycznych dotyczących raportowania G4. Podręcznik stosowania wytycznych oraz Zasady raportowania i wskaźniki* (*Wytyczne dotyczące raportowania G4. Podręcznik*, 2016).

Wskaźniki z grupy wyników ekonomicznych mają za zadanie zaprezentować bezpośrednie efekty działalności podmiotu, a także jej ekonomicznej wartości dodanej. Wskaźniki obecności na rynku obrazują wzajemne oddziaływanie między poszczególnymi rynkami, natomiast wskaźniki pośredniego

Tabela 1. Wskaźniki szczegółowe zgodne z Wytycznymi GRI G4 – kategoria ekonomiczna

Symbol wskaźnika	Wskaźnik
Aspekt: Wyniki ekonomiczne	
G4-EC1	Bezpośrednia wartość ekonomiczna wytworzona i podzielona
G4-EC2	Implikacje finansowe i inne rodzaje ryzyka oraz szanse dla działań organizacji wynikające ze zmian klimatycznych
G4-EC3	Pokrycie zobowiązań emerytalnych organizacji wynikających z programów o zdefiniowanych świadczeniach
G4-EC4	Pomoc finansowa uzyskana od państwa
Aspekt: Obecność na rynku	
G4-EC5	Stosunek wynagrodzenia pracowników najniższego szczebla w podziale na płeć w stosunku do płacy minimalnej na danym rynku w głównych lokalizacjach prowadzenia działalności
G4-EC6	Odsetek osób pochodzących z lokalnej społeczności na wyższych stanowiskach kierowniczych w głównych lokalizacjach prowadzenia działalności
Aspekt: Pośredni wpływ ekonomiczny	
G4-EC7	Rozwój oraz wpływ inwestycji w infrastrukturę i usługi
G4-EC8	Znaczący pośredni wpływ ekonomiczny, w tym skala tego wpływu
Aspekt: Praktyki zakupowe	
G4-EC9	Odsetek wydatków na lokalnych dostawców w głównych lokalizacjach prowadzenia działalności

Źródło: Na podstawie: (*Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady*, 2016).

wpływu ekonomicznego określają wielkość pośrednich skutków ekonomicznych będących efektem działalności gospodarczej przedsiębiorstwa (Borowiec, 2013, s. 58–59).

Zestawiając wskaźniki szczegółowe w kategorii ekonomicznej, które są zawarte w raportach zintegrowanych, z informacjami zawartymi w sprawozdaniach finansowych, z pewnością można stwierdzić, że zakres informacji tych dwóch dokumentów jest nieporównywalny. W przypadku sprawozdań finansowych, szczególnie tych rocznych, mamy do czynienia z dość dużą liczbą danych szczegółowych o sytuacji majątkowo-finansowej, finansowych wynikach działalności i przepływach środków pieniężnych jednostki. Podejmowanie decyzji gospodarczych przez różnych interesariuszy danego podmiotu bez tych informacji byłoby obciążone dużym ryzykiem podjęcia niewłaściwych decyzji. Sprawozdania te charakteryzują się więc dużą użytecznością dla szerokiego kręgu użytkowników.

Odmienny charakter mają raporty zintegrowane, w których te dane finansowe są jednak ograniczone. W dalszej części opracowania są przedstawione wnioski z badań dotyczące przede wszystkim jakości informacji o wskaźnikach ekonomicznych według wytycznych GRI głównych podmiotów w Polsce aspirujących do miana społecznie odpowiedzialnych.

3. Metodyka badania

W celu oceny obecnego stanu sprawozdawczości zintegrowanej grup kapitałowych w Polsce badanie zostało podzielone na etapy. Etap wyboru podmiotów do badań był związany z wyselekcjonowaniem grup kapitałowych z listy opublikowanej w raporcie *Społeczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm* (Piskalski, 2015) oraz pogrupowaniem ich ze względu na tworzenie zintegrowanego raportu. Warunkiem uwzględnienia podmiotu w badaniach było publikowanie przez nie raportu zintegrowanego zgodnego z wytycznymi GRI. Ponadto przeanalizowano skład indeksów giełdowych RESPECT Index, WIG20 i mWIG40. Ostatecznie wyselekcjonowano siedem grup kapitałowych⁷: Grupa Azoty S.A., Grupa Lotos S.A., KGHM Polska

---

⁷ W przypadku Grupy Kapitałowej Tauron Polska Energia S.A. na stronie internetowej zamieszczona jest informacja o raporcie zintegrowanym za 2015 roku, lecz do pobrania są oddzielne pliki dotyczące raportu rozwoju zrównoważonego i raportu finansowego (Raport Zintegrowany Tauron, 2015). W związku z takim podejściem do raportowania zintegrowanego wykluczono tę Grupę Kapitałową z badania.

Tabela 2. Podstawowe informacje o raportach zintegrowanych podmiotów objętych badaniami

Grupa kapitałowa	Rok raportowania	Tytuł raportu nawiązującego do grupy kapitałowej	Raport dotyczący grupy kapitałowej	Weryfikacja wskaźników	Wskaźnik GRI (kategoria: ekonomiczna)									
					G4-EC1	G4-EC2	G4-EC3	G4-EC4	G4-EC5	G4-EC6	G4-EC7	G4-EC8	G4-EC9	
Grupa Azoty S.A.	2014	tak	tak	weryfikacja o ograniczonym zakresie	x	x	-	x	x	-	x	x	x	-
Grupa Lotos S.A.	2014	tak	tak	weryfikacja o ograniczonym zakresie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
KGHM Polska Miedź S.A.	2015	nie	w niepełnym zakresie	nie	-	x	x	x	x	-	x	x	x	-
Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	2013	nie	nie	nie	x	x	x	x	x	-	-	-	-	x
Lubelski Węgiel Bogdanka S.A.	2015	tak	tak	nie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
Pelion S.A.	2015	nie	w niepełnym zakresie	weryfikacja o ograniczonym zakresie	x	-	-	-	-	x	x	x	-	-
PKN Orlen S.A.	2015	tak	tak	b.d.	x	-	-	-	-	-	x	x	x	x

Źródło: Na podstawie: (Raport, 2014; Raport Zintegrowany Grupy Orlen, 2015; Raport Zintegrowany KGHM, 2015; Raport Zintegrowany Lubelski, 2015; Zintegrowany Raport, 2014, 2015, 2013).

Miedz S.A., Krajowa Spółka Cukrowa S.A., Lubelski Węgiel Bogdanka S.A., Pelion S.A. i PKN Orlen S.A. Liczba publikowanych raportów zintegrowanych w Polsce nie jest jeszcze duża i opracowują je jedne z największych podmiotów działających w kraju. Należy zwrócić uwagę, że badanie dotyczy znaczących grup kapitałowych w Polsce.

Dalsza część badań była związana z dotarciem do opublikowanych raportów, a następnie analizą ich treści w zakresie danych o wskaźnikach ekonomicznych zgodnych z GRI G4 z zastosowaniem metody indukcji do wyciągnięcia wniosków. Zasadniczą częścią opracowania jest szczegółowa analiza jakościowa wskaźników ekonomicznych zawartych w raportach zintegrowanych grup kapitałowych. W dużej części badanie opiera się na nieformalnej ocenie zawartości raportów w wybranym obszarze. Na podstawie tej szczegółowej analizy treści raportów zostały wyciągnięte wnioski uogólniające.

W tabeli 2 zestawiono podstawowe informacje, istotne z punktu widzenia niniejszego opracowania, dotyczące podmiotów objętych badaniem. Uwaga została skupiona na identyfikacji wskaźników GRI z kategorii ekonomicznej.

Tylko w jednym raporcie są zawarte informacje o wszystkich wskaźnikach szczegółowych w kategorii ekonomicznej. Po jednym raporcie mamy do czynienia w przypadku ośmiu, sześciu, pięciu i trzech wskaźników. Siedem wskaźników nie znalazło się w żadnym z raportów, natomiast cztery wskaźniki były zawarte w dwóch raportach. Podsumowując, 67% wskaźników ekonomicznych znajdziemy w raportach objętych badaniem. Analiza treści raportów zintegrowanych tych zidentyfikowanych wskaźników stała się zasadniczą częścią publikacji.

4. Wyniki badania raportów zintegrowanych

Przeprowadzone badania pozwolą na wyciągnięcie wniosków dotyczących problemu porównywalności informacji w przestrzeni (między podmiotami). Przedstawione w raportach informacje dotyczące wybranej grupy wskaźników znacznie różnią się od siebie pod względem formy prezentacji, zakresu, treści i jakości. Opis wskaźników szczegółowych z kategorii ekonomicznej według GRI zawartych w poszczególnych raportach zintegrowanych grup kapitałowych jest zawarty w tabeli 3.

Przechodząc do ogólnych wniosków dotyczących prezentacji danych, tylko jeden podmiot przedstawia informacje w układzie według wskaźników, tzn. struktura raportu jest zdeterminowana przedstawieniem poszczególnych

Tabela 3. Szczegółowe wyniki analizy wskaźników ekonomicznych raportów zintegrowanych podmiotów objętych badaniem

Lp.	Grupa kapitałowa	Charakterystyka danych
Wskaźnik G4-EC1		
1	Grupa Azoty S.A.	Głównie odwołanie do skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego
2	Grupa Lotos S.A.	Głównie odwołanie do wybranych danych finansowych jednostkowych i skonsolidowanych
3	Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	Ograniczenie do wybranych danych finansowych
4	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Wyodrębniona tabela „Wytworzona wartość ekonomiczna (w tys. zł)”. Porównane są dwa okresy sprawozdawcze
5	Pelion S.A.	Odwołanie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego
6	PKN Orlen S.A.	Brak przekierowania czytelnika raportu (pdf) do konkretnych miejsc, w których można odnaleźć informacje o wskaźnikach. W trybie on-line przekierowanie do komentarza Zarządu PKN ORLEN do wyników finansowych za 2015 rok
Wskaźnik G4-EC2		
1	Grupa Azoty S.A.	Wyjaśnienia w punkcie „Uprawnienia do emisji CO2”. Nie podaje się żadnych wielkości finansowych
2	Grupa Lotos S.A.	Wyjaśnienia w punkcie „Ryzyka związane z limitami uprawnień do emisji CO2” i „Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO2)”
3	Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	Lakoniczna informacja o wpływie zmian klimatycznych
4	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Krótką informacją, odwołanie do sprawozdań zarządu z działalności
Wskaźnik G4-EC3		
1	Grupa Lotos S.A.	Dane podane w tabeli „Dokonane wpłaty z tytułu ubezpieczenia pracowników z funduszem inwestycyjnym (III filar) w tys. zł”
2	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Informacja o tym, że „Żadna ze spółek uwzględnionych w raporcie nie oferuje pracownikom Pracowniczego Programu Emerytalnego” oraz odwołanie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego
Wskaźnik G4-EC4		
1	Grupa Azoty S.A.	Zestawienie w tabeli „Znaczące wsparcie finansowe uzyskane od państwa (w zł)”
2	Grupa Lotos S.A.	Zestawienie w tabeli oraz odwołanie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

cd. tabeli 3

Lp.	Grupa kapitałowa	Charakterystyka danych
3	KGHM Polska Miedź S.A.	Podana ogólnie wartość tylko dla jednostki dominującej
4	Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	Informacja o braku wsparcia finansowego ze strony państwa
5	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Informacja o braku bezpośredniego wsparcia finansowego ze strony państwa
Wskaźnik G4-EC5		
1	Grupa Azoty S.A.	Zestawienie w tabeli „Wynagrodzenie minimalne w Grupie Azoty w stosunku do płacy minimalnej w Polsce”
2	Grupa Lotos S.A.	W raporcie zawarte są informacje o najniższych wynagrodzeniach zasadniczych w głównych spółkach Grupy Kapitałowej oraz ich relacje do najniższego wynagrodzenia w Polsce
3	KGHM Polska Miedź S.A.	Informacje zawarte w tabelach „Przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem” i „Wysokość miesięcznego wynagrodzenia pracowników najniższego szczebla według płci w stosunku do płacy minimalnej na danym rynku w głównych lokalizacjach organizacji” z ograniczeniem do jednostki dominującej
4	Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	Wyjaśnienie typu: „Nie ma obecnie statystyk badających tą kwestie, ale mogą być one dostępne w przyszłości”
5	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Zestawienie w tabeli „Poziom płac na tle rynku – relacja poziomu przeciętnego wynagrodzenia w najniższej kategorii zaszerogowania (wraz ze wszystkimi dodatkami) w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia w kraju”
Wskaźnik G4-EC6		
1	Grupa Lotos S.A.	W wyjaśnieniu wskaźnika „Odsetek osób pochodzących z lokalnej społeczności na wyższych stanowiskach kierowniczych w głównych lokalizacjach prowadzenia działalności” tabela treści GRI odsyła do zestawienia „Udział przedsiębiorczości lokalnej województwa pomorskiego w zakupach w 2014 r. (%)”. Dane te odnoszą się z pewnością do wskaźnika G4-EC7. W raporcie wskaźnik EC6 zdefiniowany jest jako „Polityka, praktyki oraz udział wydatków przeznaczonych na usługi lokalnych dostawców w głównych lokalizacjach organizacji”
2	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Pewne informacje odnoszące się do wskaźnika zgodnie z zestawieniem wskaźników GRI zawarte są w treści i w tabeli „Różnorodność w organach spółek”, jednak w żaden sposób nie jest wskazany” Odsetek osób pochodzących z lokalnej społeczności na wyższych stanowiskach kierowniczych...”

cd. tabeli 3

Lp.	Grupa kapitałowa	Charakterystyka danych
3	Pelion S.A.	Informacje dotyczące zatrudnienia zawarte są w dziale „Odpowiedzialne kształtowanie relacji z pracownikami”, jednak trudno mówić o podaniu danych istotnych w kontekście wskaźnika G4-EC6
Wskaźnik G4-EC7		
1	Grupa Azoty S.A.	Kilka stron raportu poświęcona kwestii „Rozwój oraz wpływ inwestycji w infrastrukturę i usługi”
2	Grupa Lotos S.A.	W raporcie Grupy Kapitałowej wskaźnik EC7 zdefiniowany jest jako „Procedury w zakresie zatrudniania pracowników z rynku lokalnego oraz procent wyższego kierownictwa pozyskanego z rynku lokalnego w głównych lokalizacjach organizacji.” W ramach tego wskaźnika w raporcie jest odwołanie do tabeli „Skład kadry pracowniczej w podziale na kategorie płci i wieku”. Pewne informacje zawarte są w treści raportu jednak trudno mówić o podaniu informacji o procedurach w zakresie zatrudniania pracowników z rynku lokalnego
3	KGHM Polska Miedź S.A.	W głównej mierze wyjaśnienie tego wskaźnika związany jest z opisem działań Fundacji
4	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Krótką informacją o charakterze opisowym
5	Pelion S.A.	Kilka stron informacji o charakterze opisowym
6	PKN Orlen S.A.	W wersji online odbiorca raportu skierowany jest do fragmentu zatytułowanego „Pośredni wpływ ekonomiczny” (co jest główną treścią wskaźnika EC8)
Wskaźnik G4-EC8		
1	Grupa Azoty S.A.	Kilka stron informacji o charakterze opisowym
2	Grupa Lotos S.A.	Zgodnie wytycznymi GRI wskaźnik G4-EC8 to „Znaczący pośredni wpływ ekonomiczny, w tym skala tego wpływu”. W raporcie Grupy Kapitałowej zdefiniowany jest on jako „Wkład w rozwój infrastruktury oraz świadczenie usług na rzecz społeczeństwa poprzez działania komercyjne, przekazywanie towarów oraz działania pro-bono. Wpływ tych działań na społeczeństwo”
3	KGHM Polska Miedź S.A.	Kilka stron informacji o charakterze opisowym (choć czytelnik skierowany jest tylko do fragmentu dotyczącego jednostki zależnej)
4	Lubelski Węgiel Bogdan-ka S.A.	Trzy krótkie fragmenty raportu o charakterze opisowym odnoszą się do tego wskaźnika
5	PKN Orlen S.A.	W wersji on-line odbiorca raportu skierowany jest do fragmentu zatytułowanego „Pośredni wpływ ekonomiczny” (do tego samego fragmentu, co w przypadku wskaźnika EC7)

cd. tabeli 3

Lp.	Grupa kapitałowa	Charakterystyka danych
Wskaźnik G4-EC9		
1	Grupa Lotos S.A.	W raporcie wskaźnik EC9 zdefiniowany jest jako „Zidentyfikowanie i opis znacznego pośredniego wpływu ekonomicznego wraz z wyróżnieniem skali i zakresu oddziaływania.”. Jednocześnie w zestawieniu wskaźników GRI znajduje się odesłanie do tabeli „Zaangażowanie Grupy Kapitałowej LOTOS w 2014 r. w inicjatywy służące rozwojowi lokalnych społeczności” (tabela opisowa) oraz do pewnych fragmentów w treści raportu „Odpowiedzialność w łańcuchu dostaw”
2	Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	Krótką informacją: „Choć dane nie pochodzą ze źródeł oficjalnie monitorowanych, w rzeczywistości wydatki firmy w 100 % wspierają dostawców lokalnych”
3	PKN Orlen S.A.	W wersji on-line odbiorca raportu skierowany jest do fragmentu zatytułowanego „Odpowiedzialność wobec dostawców”

Źródło: Na podstawie: (Raport, 2014; Raport Zintegrowany Grupy Orlen, 2015; Raport Zintegrowany KGHM, 2015; Raport Zintegrowany Lubelski, 2015; Zintegrowany Raport, 2014, 2015, 2013).

wskaźników zarówno profilowych, jak i szczegółowych według ścisłej kolejności. W pozostałych raportach stosuje się jednak takie podejście, że w dodatkowym (uzupełniającym) zestawieniu tabelarycznym wskaźników GRI podaje się konkretne strony raportu, na których można odnaleźć informacje o wskaźnikach. Charakterystyczne jest rozproszenie, rozrzucenie informacji o wskaźnikach w różnych częściach raportu, czyli jego struktura nie jest podporządkowana wskaźnikom. Zdarza się, szczególnie w przypadku wskaźnika G4-EC1, odwołanie do sprawozdania finansowego lub jego wybranych danych. W ten sposób trudno jest stwierdzić, w jaki sposób podmiot raportujący definiuje bezpośrednią wartość ekonomiczną wytworzoną i podzieloną zgodnie z wytycznymi GRI.

Z analizy raportów na podstawie wybranej kategorii wskaźników szczegółowych wynika, że zdecydowana większość podmiotów nie podaje wszystkich wskaźników z tej grupy. Zakres i treść tych raportów pod tym względem są więc zróżnicowane. Najczęściej raportowanym wskaźnikiem jest wymieniany już wskaźnik o symbolu G4-EC1, ale także G4-EC7 (rozwój oraz wpływ inwestycji w infrastrukturę i usługi). Informacje o tym ostatnim wskaźniku każde z podmiotów opisuje w inny sposób. W dalszej kolejności (w pięciu raportach) znalazły się informacje o wskaźnikach G4-EC4 (po-

moc finansowa uzyskana od państwa), G4-EC5 (stosunek wynagrodzenia pracowników najniższego szczebla w podziale na płeć w stosunku do płacy minimalnej na danym rynku w głównych lokalizacjach prowadzenia działalności), G4-EC8 (znaczący pośredni wpływ ekonomiczny, w tym skala tego wpływu). Kolejny raz podmioty różnie sobie radzą z informacjami o tych wskaźnikach, jednak o pewnej porównywalności danych można już mówić w przypadku wskaźnika G4-EC5. W czterech raportach znalazły się deklaracje o zaraportowaniu informacji o implikacjach finansowych i innych rodzajach ryzyka oraz szansach dla działań organizacji wynikających ze zmian klimatycznych (G4-EC2). Opis tych wskaźników, zawarty w tabeli 3, nie pozwala wyciągnąć pozytywnych wniosków dotyczących wyjaśnień przedsiębiorstw odnoszących się do tego wskaźnika. Niewielka liczba raportów podaje informacje o kolejnych wskaźnikach G4-EC6, G4-EC9 (po trzy raporty) i G4-EC3 (dwa raporty).

Analiza zakresu i treści odnoszących się do ujawnianych wskaźników ekonomicznych w raportach zintegrowanych upoważnia do stwierdzenia, że mimo wytycznych GRI raportowane przez jednostki informacje podawane są w odmienny sposób, a w związku z tym znacznie utrudnione jest porównywanie między podmiotami. Wydaje się, że zasadne byłoby stworzenie bardziej precyzyjnych standardów takiego raportowania.

Dodatkową kwestią jest zewnętrzna weryfikacja przez audytora raportowanych danych, która niejako stanowi gwarancję jakości tych informacji. Omawiana weryfikacja to potwierdzenie, że firma stara się być przejrzysta i podchodzi do raportowania z należytą starannością, a dane zawarte w raportach są rzetelne i przedstawiają odpowiedni poziom, który może być podstawą podejmowania decyzji (Wiśniewska, 2015, s. 166). Warto przyrzeć się raportom również pod tym względem. Jak wskazuje analiza raportów, nie są one poddane weryfikacji lub jest to weryfikacja o ograniczonym zakresie (zob. tabela 2). Należy zwrócić uwagę, że ta niepełna weryfikacja to jedynie przegląd raportu, który nie jest gwarancją i potwierdzeniem prawidłowości, rzetelności, jasności zintegrowanego raportu, a także dokładności i kompletności informacji i dokumentów przekazanych przez spółkę. W związku z tym takiej opinii audytor nie wydaje. Zgodnie ze standardem ISAE 3000⁸ audytor ma jedynie obowiązek zaplanowania i przeprowadzenia przeglądu w taki sposób, aby uzyskać umiarkowaną pewność, że część pozafinansowa zintegrowanego raportu nie zawiera istotnych nieprawidłowości.

---

⁸ ISAE 3000 – Międzynarodowy Standard Usług Poświadczających („Usługi poświadczające inne niż badania lub przeglądy historycznych informacji finansowych”).

Zakończenie

Trudno nie zgodzić się z opinią, że zintegrowane sprawozdanie ma szansę stać się podstawowym narzędziem komunikacji z interesariuszami, pod warunkiem, że prezentuje rzetelne, terminowe, kompleksowe, a zarazem jasne i zrozumiałe informacje o stanie przedsiębiorstwa oraz jego działaniach na rzecz społeczeństwa i środowiska (Szczepankiewicz, 2014a, s. 141). Wyniki przeprowadzonej analizy wskaźników z obszaru ekonomii raportów zintegrowanych nie są jednak optymistyczne. Przyczyn zaistniałej sytuacji można upatrywać m.in. w tym, że ujawnianie informacji niefinansowych w okresie objętym badaniem nie jest jeszcze obligatoryjne⁹, a doświadczenia polskich przedsiębiorstw są jeszcze w tym zakresie niewielkie.

Opracowanie raportów opierających się na wytycznych GRI nie zapewnia porównywalności informacji. Jakość tych raportów, uwzględniając szczegółowe dane, nie jest też do końca satysfakcjonująca, biorąc pod uwagę zdawkowość i lakoniczność informacji, odsyłanie do sprawozdań finansowych wskazujące na problem związany z integracją informacji finansowych z informacjami niefinansowymi, nieobejmowanie raportowaniem jednostek zależnych (jeśli raport dotyczy grupy kapitałowej), nieunikanie pomyłek redakcyjnych (w jednym z raportów odniesienie do niewłaściwych miejsc w tym raporcie w przypadku kilku wskaźników).

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, pełna weryfikacja sprawozdań przez niezależnego audytora powinna być obowiązkowa. W przypadku analizowanych raportów ta weryfikacja nie miała miejsca lub była w ograniczonym zakresie, czyli nie wiązała się z potwierdzeniem o prawidłowości, rzetelności, jasności zintegrowanego raportu, a także dokładności i kompletności informacji i dokumentów przekazanych przez spółkę. Inną jeszcze kwestią jest jakość tego audytu¹⁰. Można m.in. wyciągnąć wniosek, że podejmowanie decyzji na podstawie takich raportów byłoby obarczone dużym ryzykiem. Biorąc pod uwagę zaprezentowane wyniki badań, można mieć obawy co do użyteczności tych raportów dla szeroko rozumianych interesariuszy przedsiębiorstw. Ba-

---

⁹ Przełomowym rokiem w raportowaniu informacji niefinansowych będzie rok 2018, w którym będą publikowane raporty za rok ubiegły. Od tego roku zaczęła bowiem obowiązywać Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dyrektywa, 2014).

¹⁰ Problematyka raportowania zintegrowanego i jakości audytu została poruszona m.in. przez C. Demartini i S. Trucco (2017).

dania wśród interesariuszy dotyczące znaczenia dla nich raportów informacji niefinansowych mogłyby się przyczynić do wyjaśnienia tej wątpliwości.

Podsumowując, jeśli raport zintegrowany ma być podstawą do komunikacji z interesariuszami, to standardy raportowania powinny być obowiązujące i ściśle określone, dając możliwość ujednoczenia informacji w celu lepszej czytelności i porównywalności danych, a weryfikacja raportów zintegrowanych powinna być pełna (nie tylko w ograniczonym zakresie), tak by móc ocenić rzetelność i jasność sytuacji nie tylko finansowej podmiotu oraz zgodność w formie i treści z obowiązującymi podmiot raportujący przepisami prawa. Można również zasugerować przedsiębiorstwom skupienie się na opracowywaniu dobrych raportów informacji niefinansowych zamiast raportów zintegrowanych, w których powinno się dodatkowo prezentować powiązania między informacjami finansowymi i niefinansowymi.

Bibliografia

- Borowiec, L. (2013). Rola rachunkowości w raportowaniu Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (CSR), *Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, 129. Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, 56–59.
- Demartini, C. i Trucco, S. (2017). *Integrated reporting and audit quality. An empirical analysis in the European setting*. Springer.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE L 330 z 15.11.2014 oraz Dz. Urz. UE L 207 z 04.08.2015).
- Garstecki, D. (2015a). *Raportowanie zintegrowane w teorii oraz praktyce polskich spółek*, w: J. Krasodomska i K. Świetla (red.), *Współczesne uwarunkowania sprawozdawczości i rewizji finansowej* (s. 140–141). Kraków: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- Garstecki, D. (2015b). Zakres ujawnianych informacji finansowych w raporcie zintegrowanym wybranych przedsiębiorstw. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 873, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 77, 505–506, Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Piskalski, G. (2015). *Społeczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm*, Warszawa: Fundacja CentrumCSR.PL.

- Raport Zintegrowany Grupy Azoty, 2014, http://grupaazoty.com/doc/1e487f6c/raport_zintegrowany_grupa_azoty_za_2014.pdf (dostęp: 13.08.2016r.).
- Raport Zintegrowany Grupy Orlen, 2015, <http://www.raportzintegrowany2015.orken.pl/> (dostęp: 13.08.2016 r.).
- Raport Zintegrowany KGHM Polska Miedź S.A., 2015, <http://kghm.com/pl/zrownowazony-rozwoj/raporty-i-zasoby> (dostęp: 13.08.2016 r.).
- Raport Zintegrowany Lubelski Węgiel Bogdanka S.A., 2015, <http://ri.lw.com.pl/czytaj-aktualnosc/2594/lw-bogdanka-opublikowala-raport-zintegrowany-za-2015-r/> (dostęp: 13.08.2016 r.).
- Raport Zintegrowany Tauron, 2015, <http://raport2015.tauron.pl/> (dostęp: 13.08.2016 r.).
- Różańska, E. (2015). Integracja standardów raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 3(1), 168, 176. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Rybak, M. (2004). *Etyka menedżerska – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Sikacz, H. (2017a). Aspekty środowiskowe w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1(85), 311–324). Szczecin: Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Sikacz, H. (2017b). Ocena raportów zintegrowanych grup kapitałowych na podstawie wskaźników szczegółowych. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 479, 148–160. Wrocław.
- Sikacz, H. (2017c). Problematyka zatrudniania i godnej pracy w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych. W: M. Striker (red.), *Problemy różnorodności w zarządzaniu* (s. 265–282). Łódź: Wydawnictwo SIZ.
- Sikacz, H. i Wołczek P. (2017a). Analiza raportów informacji niefinansowych spółek z RESPECT Index. *Marketing i Rynek*, XXIV 11, 540–552.
- Sikacz, H. i Wołczek P. (2017b). Stan raportowania informacji o stosowanej polityce różnorodności przez spółki z RESPECT Index. *Marketing i Rynek*, XXIV 11, 707–720.
- Szczepankiewicz, E. I. (2014a). Ewolucja sprawozdawczości przedsiębiorstw – problemy zapewnienia porównywalności zintegrowanych raportów z zakresu zrównoważonego rozwoju i CSR. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse. Rynki finansowe. Ubezpieczenia*, 71(142). Szczecin.
- Szczepankiewicz, E. I. (2014b). Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa jako narzędzie komunikacji z interesariuszami, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 329, 275, 277. Wrocław.
- United Nations (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427).
- Wiśniewska, J. (2015). Weryfikacja danych pozafinansowych w raportach CSR polskich spółek, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 396(2), 166. Wrocław.

Wytyczne dotyczące raportowania G4. Podręcznik stosowania wytycznych (GRI, Amsterdam 2016).

Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady raportowania i wskaźniki (GRI, Amsterdam 2016).

Zintegrowany Raport Roczny Grupa LOTOS S.A., 2014, http://odpowiedzialny.lotos.pl/32/nasza_odpowiedzialnosc/raportowanie (dostęp: 13.08.2016 r.).

Zintegrowany Raport Roczny Krajowa Spółka Cukrowa S.A., 2013, <http://docplayer.pl/3178037-Krajowa-spolka-cukrowa-s-a.html> (dostęp: 13.08.2016 r.).

Zintegrowany Raport Roczny Pelion, 2015, <http://raport2015.pelion.eu/> (dostęp: 13.08.2016 r.).